

YSI – Yksin osana elinkaarta

VN TEAS 2017-2018

Väestöliitto 24.4.2018

Emma Terämä @eterama

Suomen ympäristökeskus (SYKE)

FINNISH ENVIRONMENT INSTITUTE SYKE | SYKE.FI | ENVIRONMENT.FI |

 @SYKEinfo

 www.facebook.com/syke.fi

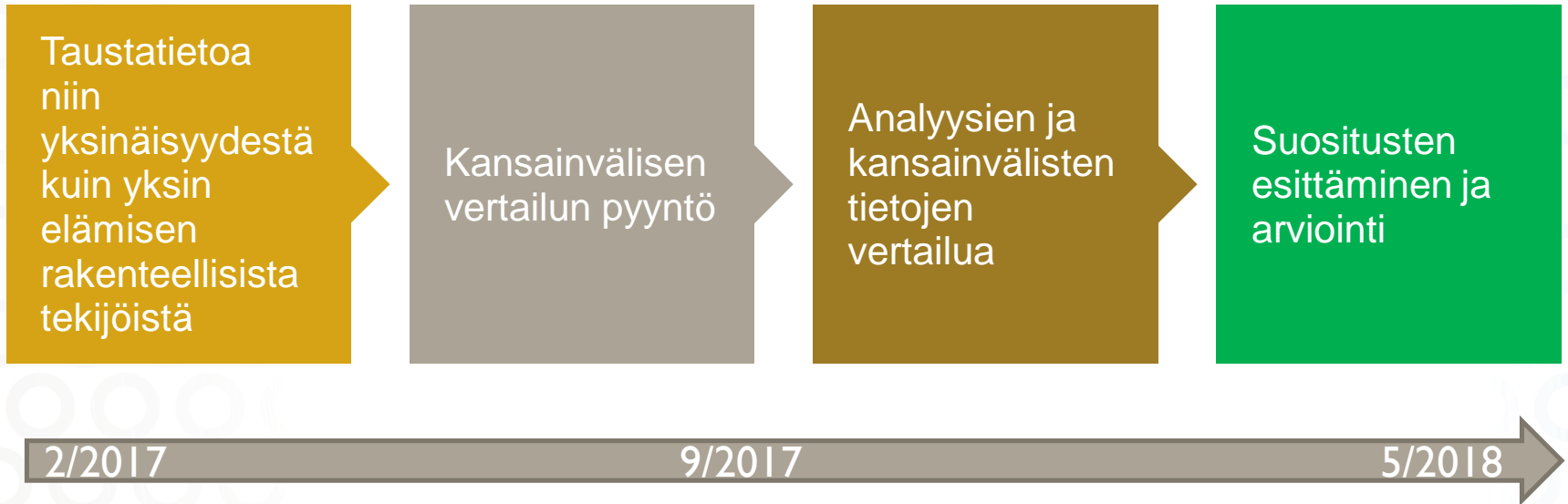
 www.youtube.com/user/sykevideo

 www.linkedin.com/company/syke

YSI – konsortiohanke yksinelämisen tutkimiseksi

- Rahoitus: VN TEAS helmikuu 2017 – toukokuu 2018
- Laajapohjainen konsortio: Suomen ympäristökeskus, Väestöliiton Väestöntutkimuslaitos, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos (ETLA), Oxford Research Oy, asiantuntija Heikki Hiilamo
- Tavoitteena on parantaa kokonaiskäsitystä yksinelävistä ja heidän asemastaan suhteessa koko väestöön
  - Sosiaalinen, demografinen, alueellinen, taloudellinen
  - Poliittikasuositusten tekeminen kansainvälisten esimerkkien ja tuotetun tiedon pohjalta

Hankkeen kulku

Yksinasuvat numeroina

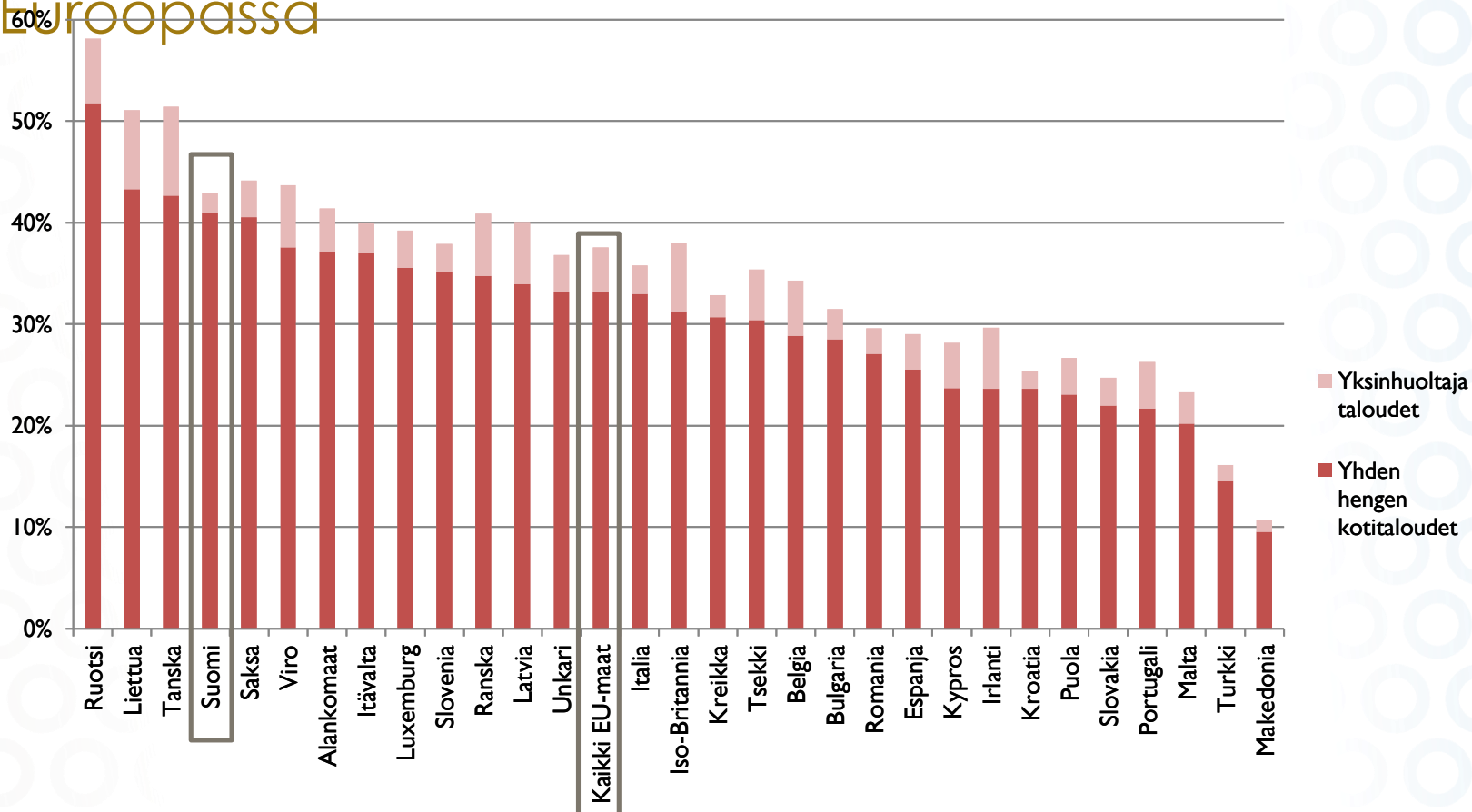

Yhden hengen kotitalouksien osuus Euroopassa

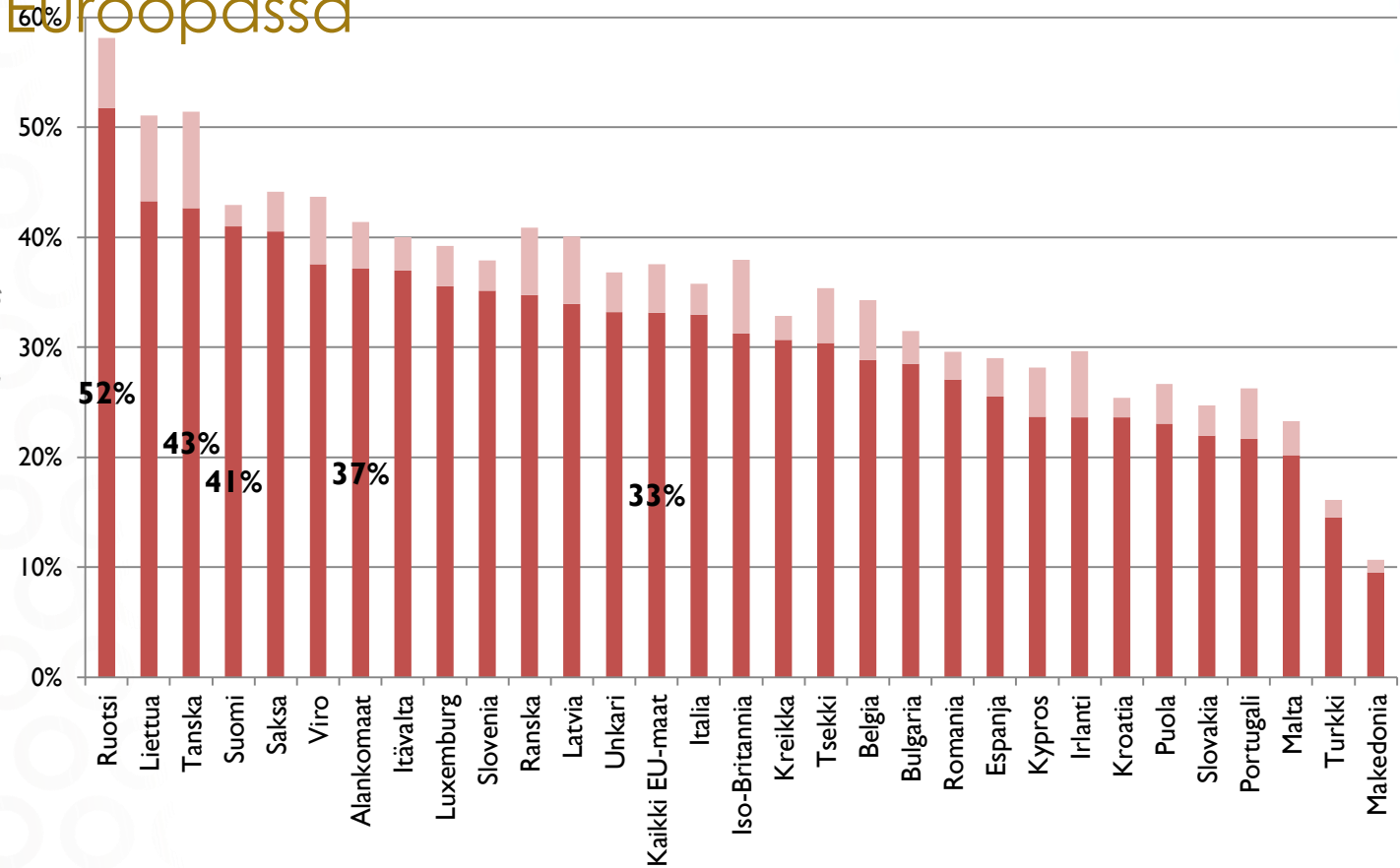

S Y K E

Yhden hengen kotitalouksien osuus Euroopassa

Yhden hengen kotitalouksien osuus Euroopassa

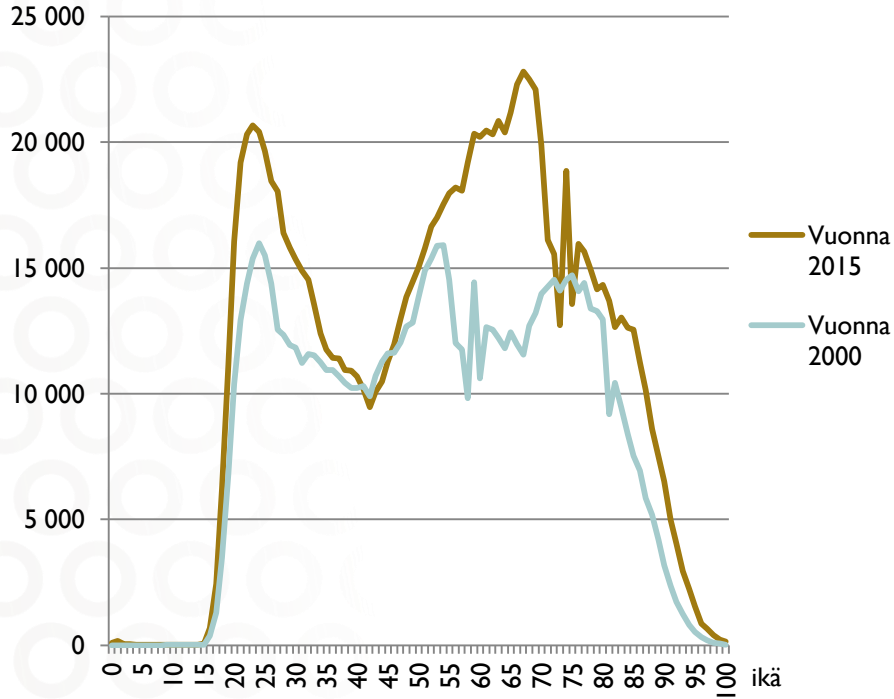

Yhden hengen kotitalouksien ja yksinhuoltajatalouksien osuus kaikista kotitalouksista 2016.

Lähde: EUROSTAT

Yksin asuvien lukumäärä iän mukaan vuonna 2000 ja 2015

Yksin asuvien osuus ikäryhmittäin vuonna 2000 ja 2015

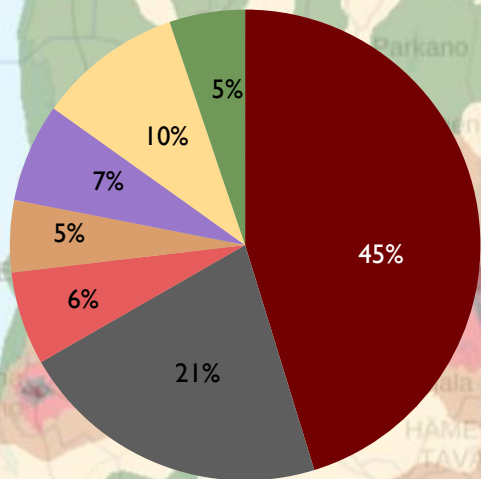

Yksinasuminen Suomessa

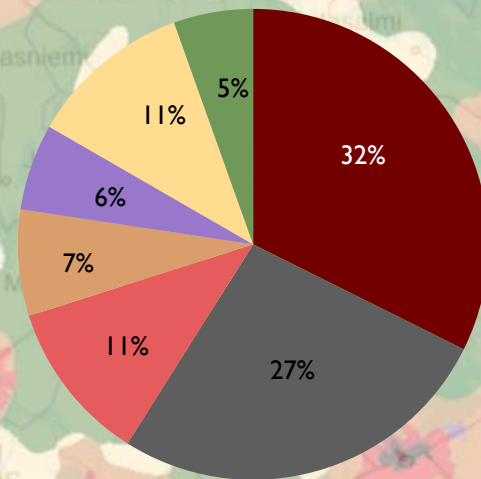
- Joka viides asuu yksin
- Määrällisesti eniten Helsingissä, 25 %
- Suhteellisesti eniten: Sottunga 37 % Kuhmoinen 29 % Turku 29 %
Lieksa, Sysmä, Hartola, Tampere, Kemi, Forssa, Pertunmaa
- Yli puolet iältään 55+
- Suurin osa naisia: 56 %
- Miesten määrä x2 runsaassa 20 vuodessa; miehet enemmistönä
25–54 -vuotiaiden yksinasuvien ikäryhmässä, heistä lapsettomia
70 % ja eronneita 17 %

Alueellinen jakautuminen Suomessa

YKSINASUVAT

KAIKKI SUOMALAISET

- Sisempi kaupunkialue
- Ulompi kaupunkialue
- Kaupungin kehysalue
- Kaupungin lähinen maaseutu
- Maaseudun paikalliskeskukset
- Ydinmaaseutu
- Harvaan asuttu maaseutu

Yksinasumisen kesto

- Yksinasumisen *kesto* jakautuu epätasaisesti sukupuolesta riippumatta
  - Nuoret miehet asuvat kuitenkin useammin yksin kuin nuoret naiset
  - Vanhemmissa ikäluokissa tilanne muuttuu päinvastaiseksi
- Tätä valottaa *elinkaaritarkastelu*
- Suuri(n) osa työikäisestä väestöstä ei asu koskaan yksin
- Enimmät yksinasumisen vuodet kerääntyvät harvoille

Yksin asutut vuodet 1988-2014 (2013)

	Ikä 1988				
Persenttiili	25	30	35	40	45
99	26	27	27	27	26
95	21	22	23	24	25
90	14	15	16	18	20
75	5	6	6	7	8
50	1	0	0	0	0
25	0	0	0	0	0
Keskiarvo	4.1	4.1	4.4	4.7	5

Yksinasuminen jakautuu epätasaisesti: keskimäärin yksin ollaan vain 4-5 vuotta (työikäinen väestö).

Vertailu: Suomi-Ruotsi-Norja-Tanska-Alankomaat

- Suomessa yksinasuvia on suhteellisesti eniten kaikista vertailumaista (muissa **n. 17 %**, Suomessa **20 %**)
- Julkinen keskustelu aiheeseen liittyen on melko samanlaista:
  - ikääntyminen; vanhusten kotona asumisen tuki
  - yksinäisyys
  - asuntojen saatavuus (Suomessa korostuu Helsingissä / hinta)
- Suomessa erityispiirteenä yksinasumisen alueellinen jakautuminen

Yhteisiä elementtejä

- Kohdistus usein yhtäältä nuoriin, toisaalta vanhuksiin
- Kummassakin ryhmässä on kiinnitetty erityistä huomiota yksinäisyyden aiheuttamien ongelmien torjumiseen
- Varsinkin Tanskassa ja Alankomaissa kolmas sektori on otettu mukaan – tai se on itse tullut aktiivisesti mukaan
- Ratkaisut liittyvät useimmin
  - asumiseen ja yksin asumisen avustamiseen (tekninen tuki)
  - yhdessä toimimiseen ja keskinäiseen apuun (yhteisöllinen tuki)
  - keskusteluyhteyden saamiseen (henkinen tuki)

Yksinasuvat ja toimeentulo

Yksinasuvien tulot elinkaarella Suomessa

Naisten kohdalla pitkään yksinasuminen yhdistyy keskimääräistä suurempiin ansiotuloihin.

Taulukko: Naisten vuotuisen ansiotulon (€) keskiarvo eri ryhmissä v. 1988-2014.

Ikä 1988	Ikä 2014 (2013)	Vuosia yksin: 0	Vuosia yksin: 1-20	Vuosia yksin: 21+
25	51	29 068	30 112	31 939
35	61	31 155	31 156	33 200
45	(70)	26 398	28 324	30 665

Yksinasuvien tulot elinkaarella Suomessa

Sen sijaan pitkään yksin asuneiden miesten keskimääräinen ansiotaso jää selvästi jälkeen muiden miesten ansiotasosta.

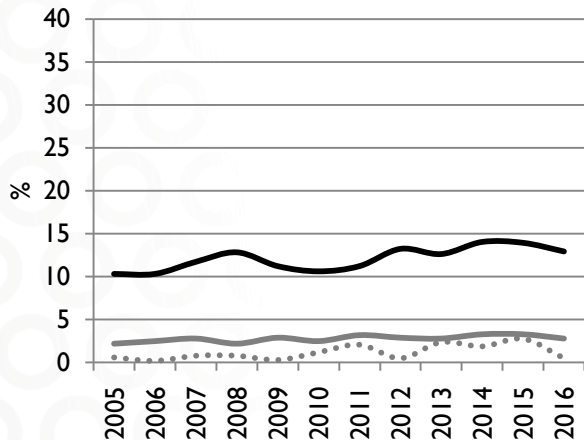
Taulukko: Miesten vuotuisen ansiotulon (€) keskiarvo eri ryhmissä v. 1988-2014.

Ikä 1988	Ikä 2014 (2013)	Vuosia yksin: 0	Vuosia yksin: 1-20	Vuosia yksin: 21+
25	51	39 992	37 453	32 136
35	61	43 889	36 463	30 086
45	(70)	41 024	35 880	30 449

Asumiskustannukset

SUOMI

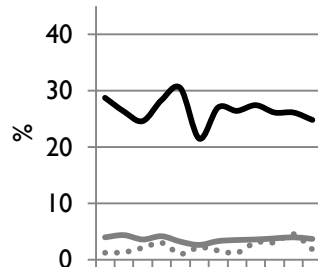

— Yhden hengen kotitaloudet

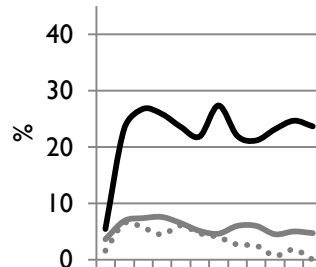
— Kahden aikuisen kotitaloudet

..... Kolmen tai useamman aikuisen kotitaloudet

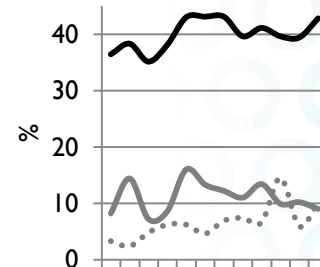
RUOTSI

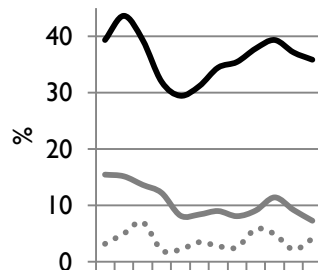
NORJA

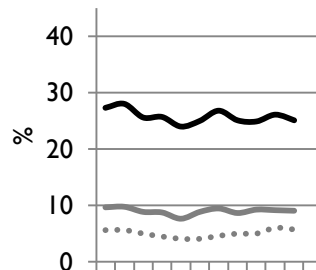
TANSKA

ALANKOMAAT

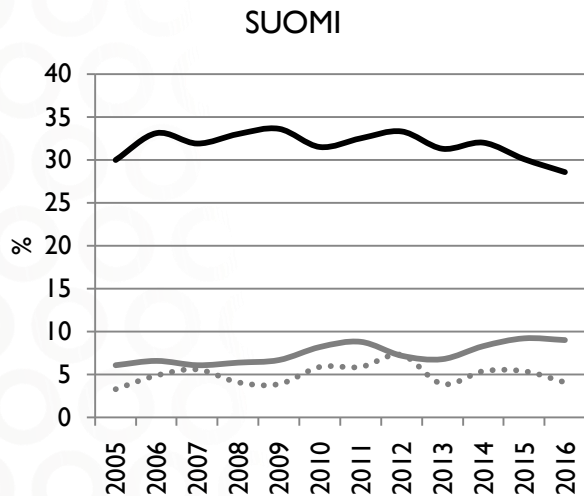
EU-MAAT

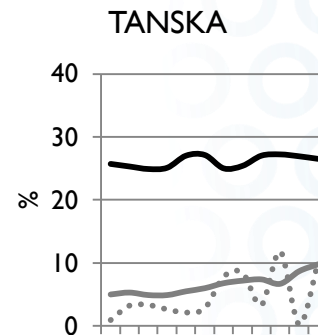
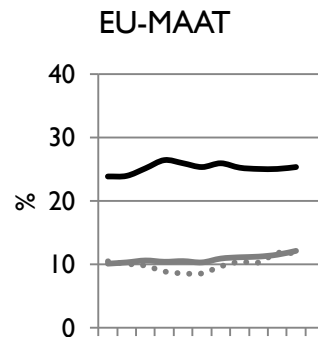
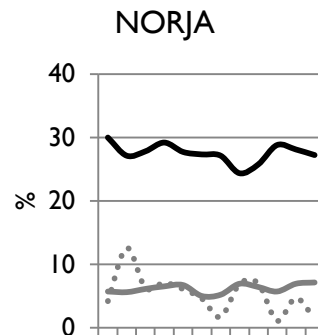
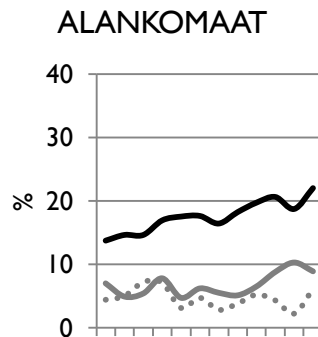
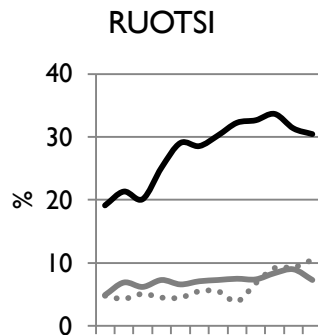
Niiden yksinasuvien ihmisten osuus väestöstä, joiden asumiskustannukset vievät yli 40 % käytettävissä olevasta rahatulosta. Lähde: EUROSTAT 2017/ EU-SILC -aineisto.

Köyhyysrajalla eläminen

- Yhden hengen kotitaloudet
- Kahden aikuisen kotitaloudet
- ..... Kolmen tai useamman aikuisen kotitaloudet

Köyhyyden riskirajan yllittävien osuus vertailumaissa kotitalouksien keskuudessa. Köyhyysriskin kynnysarvo on 60 % kunkin maan kotitalouksien mediaanitulosta. Lähde: EUROSTAT 2017/ EU-SILC -aineisto.

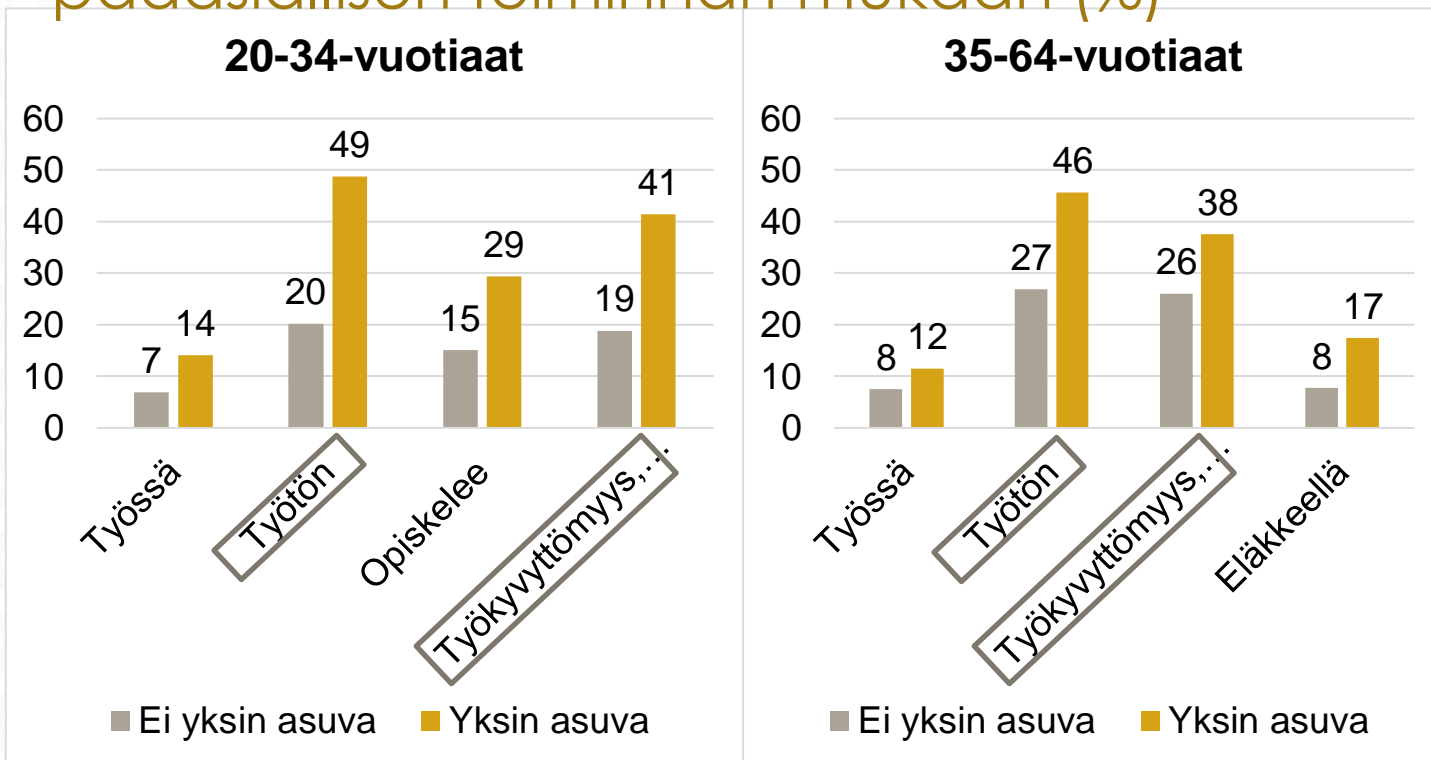

Toimeentulovaikeudet yleisempiä yksin asuvilla

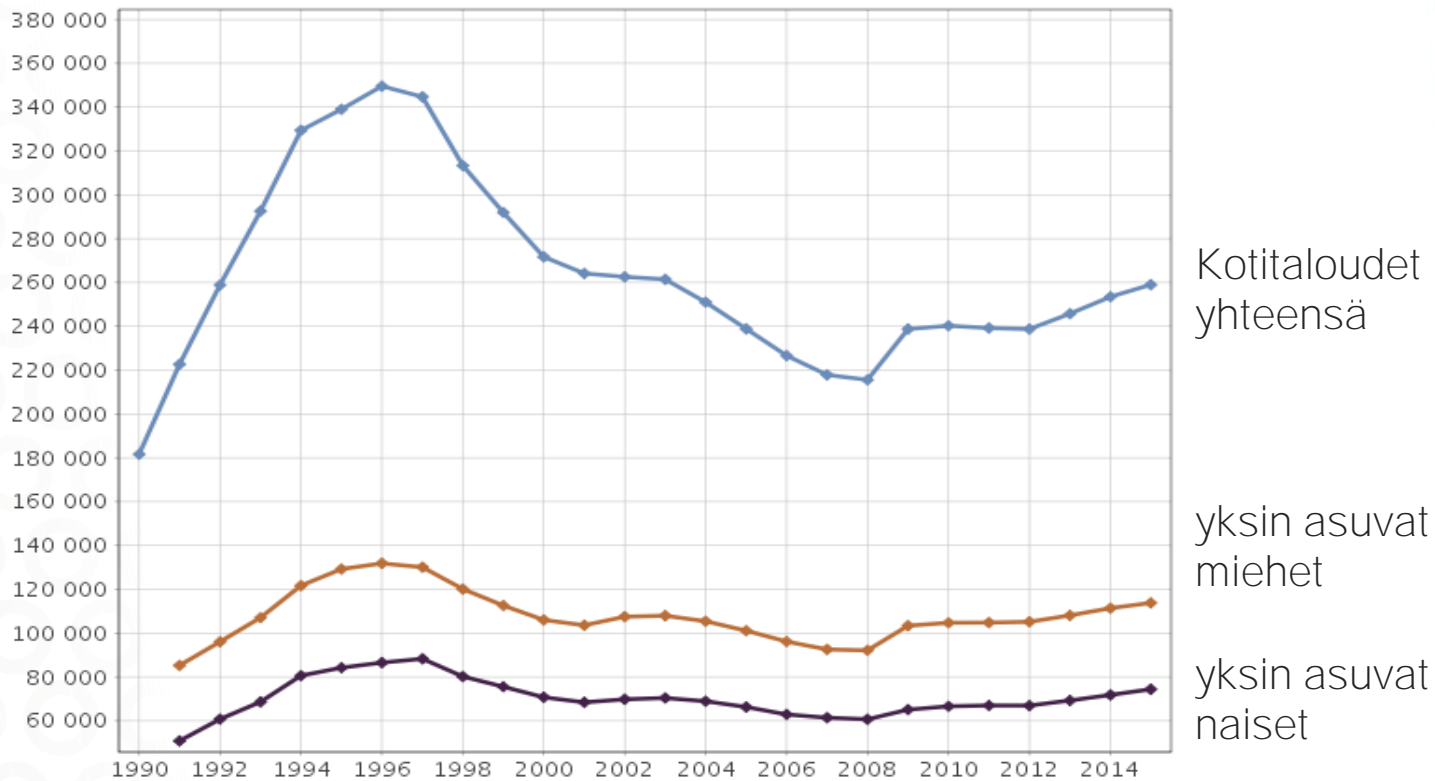
- Yksin asuvilla toimeentulovaikeudet olivat lähes kaksi kertaa niin yleisiä kuin ei yksin asuvilla kaikissa ikäryhmissä
- Yksin asuminen lisää toimeentulovaikeuksien riskiä opiskelijoilla, työttömällä tai työkyvyttömällä nuorilla ja keski-ikäisillä
- Yksin asuvista työttömistä lähes puolet ja työkyvyttömyyden tai muun syyn vuoksi työelämästä poissa olevista 40 % katsoi menojen kattamisen nykyisillä tuloillaan hankalaksi tai erittäin hankalaksi
- Nuorten ikäryhmässä yksin asuvista työttömiä 10 %, työkyvyttömiä 2 %
- Keski-ikäisten ikäryhmässä työttömiä 13 % ja työkyvyttömiä 14 %

Lähde: ATH aineisto

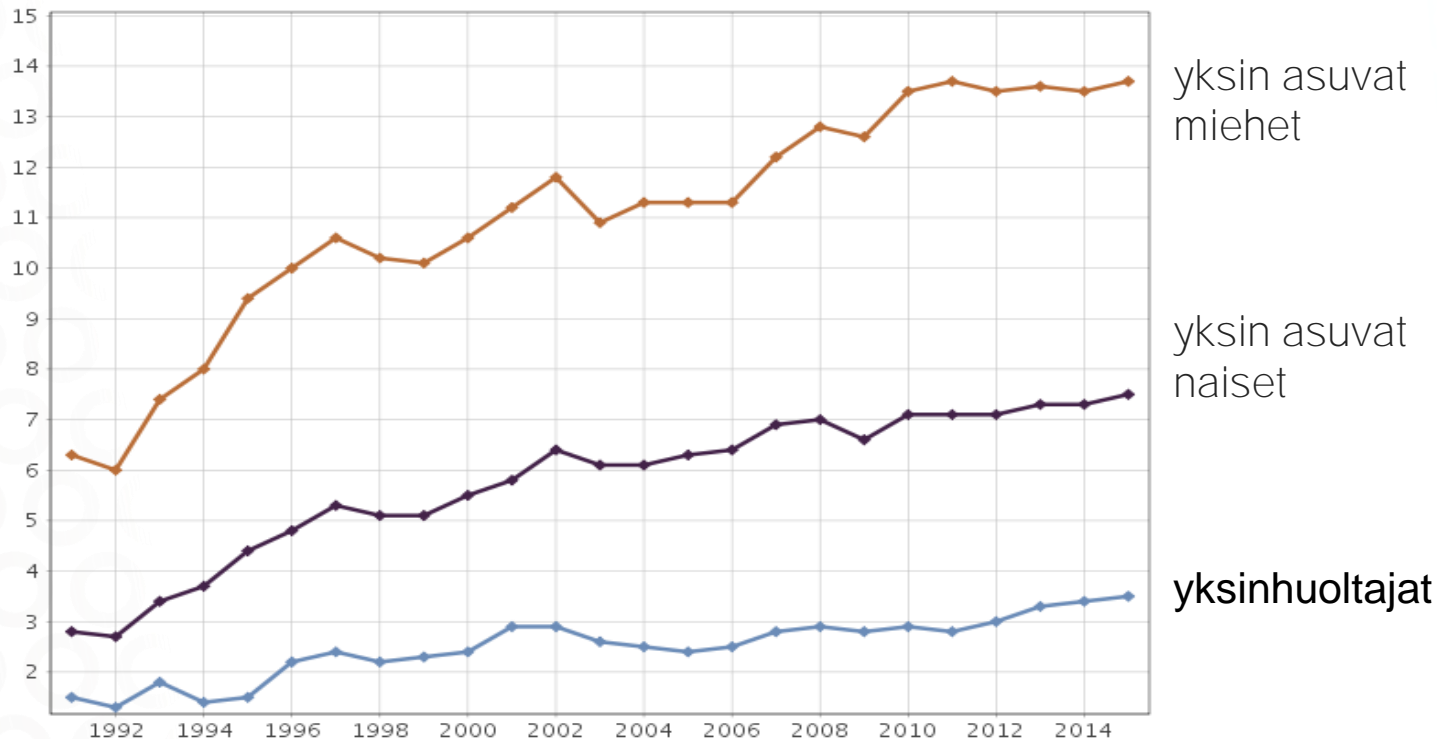
Toimeentulovaikeuksia kokevien osuus pääasiallisen toiminnan mukaan (%)

Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet

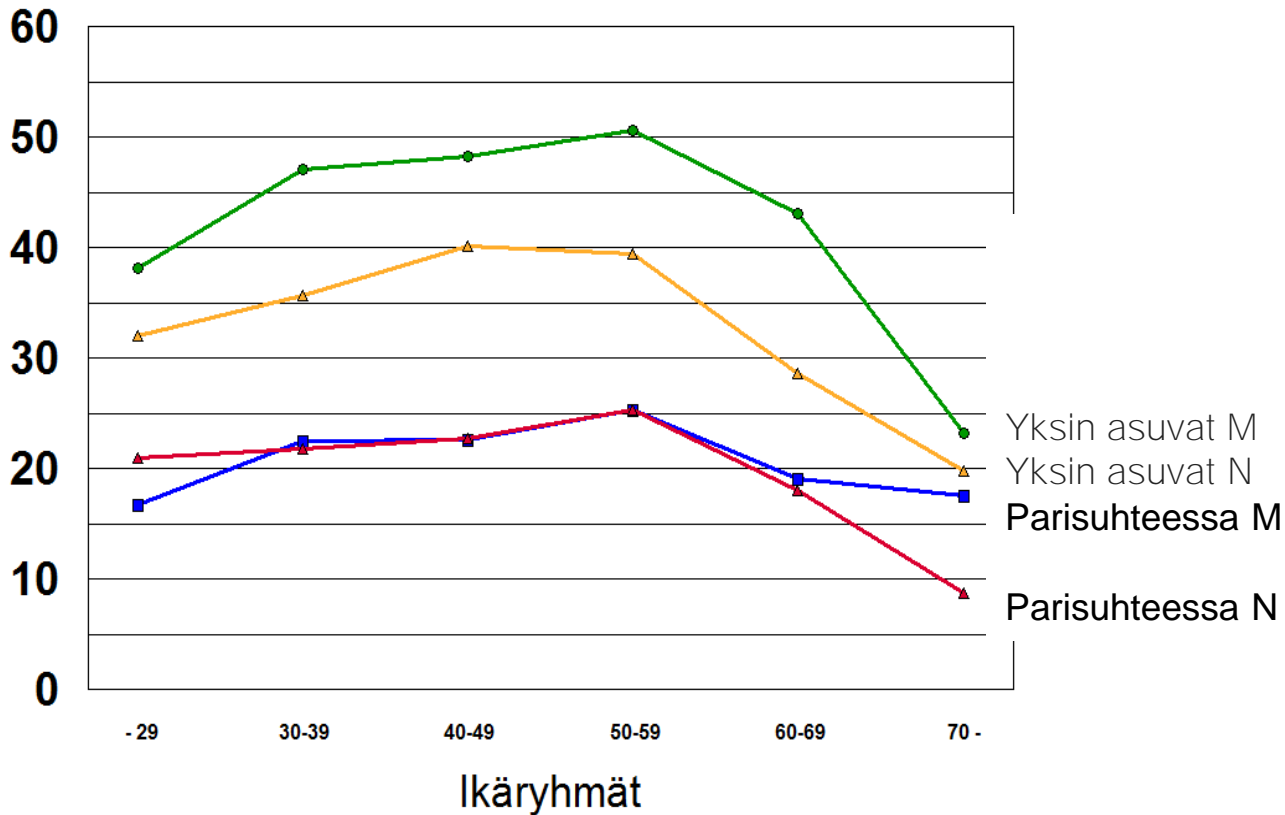
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti 10-12 kk/a saaneet, osuus kotitalouksista (%)

Yksinasuvat ja hyvinvointi

% Tuntee itsensä täydellisen yksinäiseksi

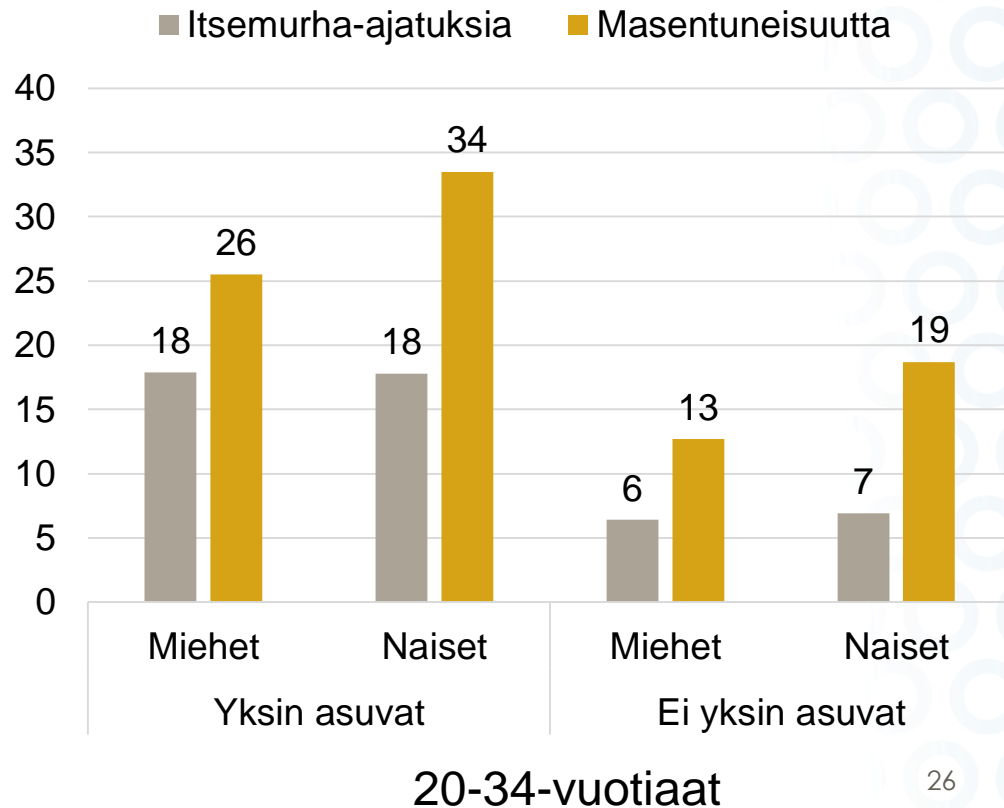

Lähde: Suomalaisten yksinäisyys -aineisto 2014. N = 10 907

Koettu terveys

Yksin asuvat kokivat terveydentilansa keskimäärin heikommaksi kaikissa ikä- ja sukupuoliryhmissä

- Myös työssäkäyvien kohdalla
- Erot yksin asuvien ja ei yksin asuvien välillä olivat kuitenkin huomattavan suuria työttömien tai työkyvyttömien kohdalla
- Merkittävin terveyteen ja hyvinvointiin liittyvä ongelma nuorilla aikuisilla olivat mielenterveyteen liittyvät ongelmat

Miksi yksinasuminen on yleistynyt?

Nuorten aikaisempi itsenäistyminen, avioerojen yleistyminen ja eliniän piteneminen (Pyykkönen 2016)

”Yksin asuminen on lisääntynyt, koska ihmisillä on siihen nykyään tarpeeksi rahaa. Aiemmin siihen ei ollut taloudellisia edellytyksiä.”

”Yksin asuvien osuuden lisääntymistä selittää myös se, että kun väki ikääntyy, meillä on myös enemmän leskeksi jääneitä. Eronneissakin on enemmän keski-ikäisiä, jotka eivät mene enää uudelleen naimisiin, vaikka heillä suhteita olisikin.”

Yksin kaupungissa (Borg 2016)

Yksinasuvien omia ehdotuksia heidän elämänsä parantamiseksi

- Muutoksia verotukseen
  - Erityinen asuntolainavähennys; pienistä eläkkeistä verovapaita; yksinasuvia syrjivä kotitalousvähennys; työmatkavähennys tasa-arvoiseksi perheellisten kanssa
- Asumisen kustannusten kohtuullistaminen
- Palveluita muillekin kuin perheellisille & lapsiperheille
- Yhteisöllisyyden edistäminen ja ryhmätoiminta voisi lievittää yksinäisyyttä
- Joustoja ja tasa-arvoa työelämään
- Köyhät yksin asuvat naiset tarvitsevat käytännön apua ja teknistä apua elämästä selviämiseen.

Toimenpidesuositukset arviointiin

- Mitä julkinen hallinto voisi tehdä yksinasuvien aseman tasavertaistamiseksi ja yksinasumiseen liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi?
- Suositukset perustuvat hankkeen aikana esiin nousseisiin ongelmakehtiin ja saatuihin tutkimustuloksiin

Kysymyksiä arviointiin:

1. Ovatko suositukset toimivia, vaikuttavia ja toteuttamiskelpoisia?
2. Kohdentuvatko ne oikein yksinasuviin?
3. Onko vastaavia ratkaisuja koitettu aikaisemmin muualla?

YSI-team

- *Osmo Kontula (VL)*
  - *Anneli Miettinen (VL/KELA)*
  - *Niku Määttänen (ETLA)*
  - *Juho-Matti Paavola (OR)*
  - *Emma Terämä (SYKE)*
  - *Maija Tiitu (SYKE)*
  - *Arttu Vainio (OR)*
- ja Heikki Hiilamo (HY)*